

ПТАХИ СХІДНОЇ ЧАСТИНИ МАЛОГО ПОЛІССЯ ТА ПРИЛЕГЛИХ ТЕРИТОРІЙ УЛІТКУ – ВОСЕНИ 2024 РОКУ

Вступ. У статті наведено матеріали про чисельність і ландшафтний розподіл птахів на сході Малого Полісся та прилеглих територіях за обліками, проведеними у липні – листопаді 2024 р., а про деякі види, зокрема рідкісні, наведено більш детальну інформацію.

Методи. Польові дослідження проводили на автомобільних маршрутах із регулярними зупинками на облікових точках для огляду відкритих територій та акваторій в 10-12-Х біноклі та 30-Х телескоп у поєднанні з короткими пішими маршрутами (0,5–1 км) для обстеження деревно-чагарникових і надводно-очеретяних заростей. Птахів, облікованих під час переміщення на автомобілі, відносили до спостережень на наступній обліковій точці.

Результати. Всього в липні – листопаді обліковано 16224 ос. 102 видів птахів, найчисленнішими з-поміж яких були *Anas platyrhynchos* (22,1%), *Sturnus vulgaris* (16,1%), *Fulica atra* (13,4%), *Corvus frugilegus* (5,0%), що разом становили 56,7% облікованих особин. Протягом дослідження кількість облікованих видів зменшувалася з 84 у липні до 45 у листопаді, а їхня загальна чисельність, навпаки, зростала з 779 ос./день у липні до 2098 ос./день у листопаді.

Висновки. Найбільше видів і найвища чисельність птахів облікована в заплавах річкових ландшафтах – 10632 ос. 85 видів, тоді як у агроландшафтах – 4467 ос. 58 видів, а в лісових ландшафтах – лише 1026 ос. 58 видів. Очевидно, низька чисельність птахів у лісових ландшафтах спричинена тим, що після завершення гніздування та під час осінньої міграції більшість лісових видів починає жити переважно у прилеглих агроландшафтах і заплавах річок. Те саме стосується і навколородних видів, які в цей період річного циклу здебільшого переміщуються на відкриті акваторії великих водойм, передусім на Нетішинське водосховище.

Ключові слова: птахи, видовий склад, чисельність, ландшафтний розподіл, Мале Полісся.

Вступ

Мале Полісся – природна область, що є частково відокремленою південно-західною частиною Українського Полісся плоско-хвилястою низовиною, розташованою між Волинською височиною на півночі та Подільською височиною на півдні (Мале полісся, б. д.). Птахи східної частини Малого Полісся та прилеглих територій досліджені переважно в гніздовий період і, дещо менше, під час зимівель, здебільшого в Національному природному парку "Мале Полісся" і на Нетішинському водосховищі (Головко та ін., 2019; Гриб, 2022; Ільчук, 2014; Ільчук та ін., 2021; Кузьменко та ін., 2021; Матвеев, 2008; Матвеев, & Тарасенко, 2022; Новак, & Новак, 1998; Портенко, 1928), тому будь-які додаткові матеріали про літньо-осінній період доповнюють інформацію про авіафауну зазначеного регіону.

Метою дослідження є з'ясування чисельності, територіального та ландшафтного розподілу птахів на сході Малого Полісся та прилеглих територіях в літньо-осінній період.

Методи

Матеріал збирали у липні – листопаді 2024 р. у ході досліджень на замовлення НАЕК "Енергоатом". Обліки птахів проводили у східній частині Малого Полісся і на прилеглих до нього територіях Волинської та Подільської височин, що розташовані у 30-кілометровій зоні Хмельницької АЕС, яка значною мірою збігається з квадратом 35UMR3 "Атласу гніздових птахів Європи" (Кузьменко та ін., 2021) (рис. 1). Зазначена територія міститься у північно-західній частині Шепетівського р-ну Хмельницької обл. і на південному заході Рівненського р-ну однойменної області. За площею тут переважають лісові, лісостепові (натепер здебільшого сільськогосподарські) та заплавні річкові ландшафти (Grachev, 2010–

2023). У Малому Поліссі переважає лісовий ландшафт, у якому чергуються ділянки природного та штучного лісу, а також луки вздовж річок і штучні водойми в покинутих та діючих кар'єрах. На прилеглих територіях Волинської та Подільської височин за площею домінують агроландшафти – оточені лісосмугами сільськогосподарські поля з вкрапленнями пасовищ, сіл і штучних лісів, що перетинаються численними струмками та невеликими річками зі ставками. У долині р. Горинь і пониззях її приток переважають заплавні ландшафти з луками, заболоченими старицями, ставками, водосховищами (вдсх), кар'єрами й невеликими лісками, с.-г. полями та населеними пунктами по їхніх берегах. Найбільшими водосховищами є Нетішинське – ставкоохолоджувач Хмельницької АЕС у гирлі р. Гнилий Ріг, а також Мислятинське та Ізяславське.

Польові дослідження проводили на автомобільних маршрутах із регулярними зупинками на облікових точках (ОТ) для огляду відкритих територій та акваторій в 10-12-Х біноклі та 30-Х телескоп у поєднанні з короткими пішими маршрутами (0,5–1 км) для обстеження деревно-чагарникових і надводно-очеретяних заростей. Птахів, облікованих під час переміщення на автомобілі, відносили до спостережень на наступній ОТ. Основні ландшафти регіону обстежено майже однаково: у лісових – 64 ОТ, у заплавах – 63, у сільськогосподарських – 61 ОТ; також спостереження проведено поза обліками на 2 точках у м. Нетішин (усього 190 ОТ). За місяцями ОТ розподілилися таким чином: 96 – упродовж 24–29 липня, 52 – 24–27 вересня та 42 – 6–8 листопада. Через різну тривалість обліків у зазначені місяці в табл. 1 наведено кількість особин, облікованих протягом одного дня (ос./день), що дає можливість простежити сезонну динаміку чисельності птахів. У статті

надається загальна інформація про чисельність і ландшафтний розподіл птахів, а для частини видів, зокрема рідкісних, наводяться дата, місце спостереження та деякі інші цікаві факти. Оскільки обліки проведено не в

гніздовий період, то кількісні дані не є репрезентативними для більшості лісових і деяких водно-болотних видів, які визначаються здебільшого за голосами.

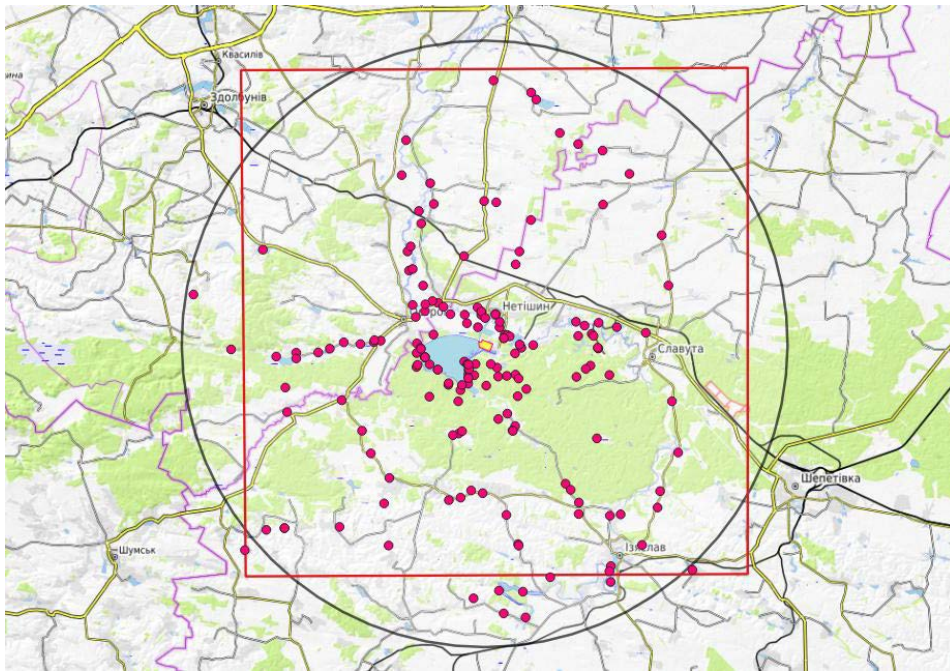

Рис. 1. Територія орнітологічних досліджень у липні – листопаді 2024 р.

Пояснення до рисунку: зелена смуга лісів – східна частина Малого Полісся; велика водойма по центру – Нетішинське водосховище; чорне коло – тридцятикілометрова зона ХАЕС; червоний прямокутник – квадрат 35UMR3 "Атласу гніздових птахів Європи" (50 x 50 км).

Латинські назви птахів, їхня належність до таксономічних рядів, а також порядок переліку видів у таблицях наведено за (HBW and BirdLife International, 2024).

Результати

Усього влітку – восени 2024 р. обліковано 16224 ос. 102 видів птахів, що належали до 17 рядів, зокрема в липні – 4676 ос. 84 видів 17 рядів, у вересні – 5252 ос. 52 видів 11 рядів, у листопаді – 6296 ос. 44 видів 10 рядів (табл. 1). Протягом усього дослідження най-

більше представленими були Горобцеподібні (Passeriformes) – 48 видів (42 у липні, 28 у вересні та 23 у листопаді), Яструбоподібні (Accipitriformes) – 10 видів (8 у липні, 5 у вересні та 3 у листопаді) та Сивкоподібні (Charadriiformes) – 9 видів (8 у липні, по 3 у вересні та листопаді), а найменше – Зозулеподібні (Cuculiformes), Сулоподібні (Suliformes), Птахи-носороги (Bucerotiformes) та Соколоподібні (Falconiformes).

Таблиця 1

Чисельність птахів на сході Малого Полісся та прилеглих територіях за обліками влітку – восени 2024 р.

№ з/п	Види	24–29 липня		24–27 вересня		6–8 листопада		Усього	
		п ос.	п ос./день	п ос.	п ос./день	п ос.	п ос./день	п ос.	п ос./день
	Galliformes								
1	<i>Coturnix coturnix</i>	3	0,50	–	–	–	–	3	0,23
2	<i>Perdix perdix</i>	16	2,67	20	5,00	20	6,67	56	4,31
	Anseriformes								
3	<i>Cygnus olor</i>	30	5,00	80	20,00	45	15,00	155	11,92
4	<i>Bucephala clangula</i>	–	–	–	–	6	2,00	6	0,46
5	<i>Aythya ferina</i>	–	–	5	1,25	5	1,67	10	0,77
6	<i>Aythya fuligula</i>	–	–	–	0,00	10	3,33	10	0,77
	<i>Aythya sp.</i>	–	–	–	–	700	233,33	700	53,85
7	<i>Anas platyrhynchos</i>	101	16,83	134	33,50	3351	1117,00	3586	275,85
	<i>Anas sp.</i>	–	–	5	1,25	–	–	5	0,38
	Podicipediformes								
8	<i>Tachybaptus ruficollis</i>	2	0,33	16	4,00	14	4,67	32	2,46
9	<i>Podiceps cristatus</i>	114	19,00	190	47,50	79	26,33	383	29,46
10	<i>Podiceps nigricollis</i>	–	–	–	–	11	3,67	11	0,85
	Columbiformes								
11	<i>Columba livia</i>	50	8,33	–	–	–	–	50	3,85
12	<i>Columba oenas</i>	–	–	15	3,75	–	–	15	1,15
13	<i>Columba palumbus</i>	206	34,33	57	14,25	–	–	263	20,23
14	<i>Streptopelia turtur</i>	6	1,00	–	–	–	–	6	0,46

Продовження табл. 1

№ з/п	Види	24–29 липня		24–27 вересня		6–8 листопада		Усього	
		п ос.	п ос./день	п ос.	п ос./день	п ос.	п ос./день	п ос.	п ос./день
15	<i>Streptopelia decaocto</i>	9	1,50	–	–	–	–	9	0,69
	Caprimulgiformes								
16	<i>Caprimulgus europaeus</i>	1	0,17	–	–	–	–	1	0,08
17	<i>Apus apus</i>	64	10,67	–	–	–	–	64	4,92
	Cuculiformes								
18	<i>Cuculus canorus</i>	1	0,17	–	–	–	–	1	0,08
	Gruiformes								
19	<i>Rallus aquaticus</i>	–	–	–	–	1	0,33	1	0,08
20	<i>Gallinula chloropus</i>	2	0,33	2	0,50	–	–	4	0,31
21	<i>Fulica atra</i>	591	98,50	912	228,00	674	224,67	2177	167,46
22	<i>Grus grus</i>	–	–	2	0,50	–	–	2	0,15
	Ciconiiformes								
23	<i>Ciconia nigra</i>	4	0,67	–	–	–	–	4	0,31
24	<i>Ciconia ciconia</i>	124	20,67	6	1,50	–	–	130	10,00
	Pelecaniformes								
25	<i>Ixobrychus minutus</i>	2	0,33	–	–	–	–	2	0,15
26	<i>Ardea cinerea</i>	19	3,17	16	4,00	22	7,33	57	4,38
27	<i>Ardea alba</i>	46	7,67	80	20,00	48	16,00	174	13,38
	Suliformes								
28	<i>Phalacrocorax carbo</i>	88	14,67	71	17,75	74	24,67	233	17,92
	Charadriiformes								
29	<i>Vanellus vanellus</i>	1	0,17	120	30,00	–	–	121	9,31
30	<i>Calidris alpina</i>	1	0,17	–	–	–	–	1	0,08
31	<i>Gallinago gallinago</i>	–	–	–	–	3	1,00	3	0,23
32	<i>Actitis hypoleucos</i>	12	2,00	–	–	–	–	12	0,92
33	<i>Tringa nebularia</i>	1	0,17	–	–	–	–	1	0,08
34	<i>Larus ridibundus</i>	171	28,50	65	16,25	1	0,33	237	18,23
35	<i>Larus cachinnans</i>	155	25,83	66	16,50	6	2,00	227	17,46
36	<i>Sternula albifrons</i>	10	1,67	–	–	–	–	10	0,77
37	<i>Sterna hirundo</i>	78	13,00	–	–	–	–	78	6,00
	Accipitriformes								
38	<i>Pernis apivorus</i>	2	0,33	–	–	–	–	2	0,15
39	<i>Circaetus gallicus</i>	1	0,17	1	0,25	–	–	2	0,15
40	<i>Clanga pomarina</i>		0,00	3	0,75	–	–	3	0,23
41	<i>Circus aeruginosus</i>	24	4,00	4	1,00	–	–	28	2,15
42	<i>Accipiter nisus</i>	3	0,50	4	1,00	–	–	7	0,54
43	<i>Accipiter gentilis</i>	–	–	–	–	3	1,00	3	0,23
44	<i>Haliaeetus albicilla</i>	4	0,67	–	–	–	–	4	0,31
45	<i>Milvus migrans</i>	1	0,17	–	–	–	–	1	0,08
46	<i>Buteo lagopus</i>	–	–	–	–	1	0,33	1	0,08
47	<i>Buteo buteo</i>	10	1,67	27	6,75	6	2,00	43	3,31
	Bucerotiformes								
48	<i>Upupa epops</i>	11	1,83	–	–	–	–	11	0,85
	Coraciiformes								
49	<i>Merops apiaster</i>	71	11,83	–	–	–	–	71	5,46
50	<i>Alcedo atthis</i>	4	0,67	–	–	–	–	4	0,31
	Piciformes								
51	<i>Dryocopus martius</i>	3	0,50	–	–	–	–	3	0,23
52	<i>Dendrocopos major</i>	7	1,17	2	0,50	9	3,00	18	1,38
	<i>Dendrocopos sp.</i>	–	–	1	0,25	–	–	1	0,08
	Falconiformes								
53	<i>Falco tinnunculus</i>	5	0,83	–	–	–	–	5	0,38
	Passeriformes								
54	<i>Oriolus oriolus</i>	1	0,17	–	–	–	–	1	0,08
55	<i>Lanius collurio</i>	72	12,00	–	–	–	–	72	5,54
56	<i>Lanius excubitor</i>	7	1,17	4	1,00	6	2,00	17	1,31
57	<i>Garrulus glandarius</i>	3	0,50	1	0,25	11	3,67	15	1,15
58	<i>Pica pica</i>	6	1,00	25	6,25	15	5,00	46	3,54
59	<i>Corvus monedula</i>	15	2,50	–	–	–	–	15	1,15
60	<i>Corvus frugilegus</i>	136	22,67	610	152,50	68	22,67	814	62,62
61	<i>Corvus corax</i>	85	14,17	131	32,75	10	3,33	226	17,38
62	<i>Corvus corone (cornix)</i>	14	2,33	48	12,00	9	3,00	71	5,46
63	<i>Periparus ater</i>	2	0,33	–	–	–	–	2	0,15
64	<i>Lophophanes cristatus</i>	2	0,33	1	0,25	–	–	3	0,23
65	<i>Poecile palustris</i>	5	0,83	1	0,25	–	–	6	0,46
66	<i>Cyanistes caeruleus</i>	3	0,50	14	3,50	4	1,33	21	1,62
67	<i>Parus major</i>	13	2,17	18	4,50	33	11,00	64	4,92

Закінчення табл. 1

№ з/п	Види	24–29 липня		24–27 вересня		6–8 листопада		Усього	
		п ос.	п ос./день	п ос.	п ос./день	п ос.	п ос./день	п ос.	п ос./день
68	<i>Remiz pendulinus</i>	–	–	–	–	1	0,33	1	0,08
69	<i>Lullula arborea</i>	–	–	8	2,00	–	–	8	0,62
70	<i>Alauda arvensis</i>	16	2,67	50	12,50	–	–	66	5,08
71	<i>Panurus biarmicus</i>	2	0,33	–	–	–	–	2	0,15
72	<i>Hippolais icterina</i>	1	0,17	–	–	–	–	1	0,08
73	<i>Acrocephalus arundinaceus</i>	3	0,50	–	–	–	–	3	0,23
74	<i>Delichon urbicum</i>	70	11,67	–	–	–	–	70	5,38
75	<i>Hirundo rustica</i>	247	41,17	144	36,00	–	–	391	30,08
76	<i>Riparia riparia</i>	555	92,50	11	2,75	–	–	566	43,54
77	<i>Phylloscopus sibilatrix</i>	1	0,17	–	–	–	–	1	0,08
78	<i>Phylloscopus trochilus</i>	1	0,17	–	–	–	–	1	0,08
	<i>Phylloscopus sp.</i>	–	–	2	0,50	–	–	2	0,15
79	<i>Certhia familiaris</i>	1	0,17	–	–	–	–	1	0,08
80	<i>Sitta europaea</i>	4	0,67	–	–	–	–	4	0,31
81	<i>Sturnus vulgaris</i>	879	146,50	1727	431,75	10	3,33	2616	201,23
82	<i>Turdus viscivorus</i>	–	–	8	2,00	2	0,67	10	0,77
83	<i>Turdus philomelos</i>	2	0,33	–	–	–	–	2	0,15
84	<i>Turdus merula</i>	11	1,83	3	0,75	6	2,00	20	1,54
85	<i>Turdus pilaris</i>	13	2,17	4	1,00	266	88,67	283	21,77
86	<i>Phoenicurus ochruros</i>	4	0,67	1	0,25	–	–	5	0,38
87	<i>Saxicola rubetra</i>	–	–	3	0,75	–	–	3	0,23
88	<i>Saxicola torquatus</i>	4	0,67	–	–	–	–	4	0,31
89	<i>Passer domesticus</i>	31	5,17	–	–	–	–	31	2,38
90	<i>Passer montanus</i>	193	32,17	39	9,75	98	32,67	330	25,38
91	<i>Anthus trivialis</i>	2	0,33	–	–	–	–	2	0,15
92	<i>Anthus pratensis</i>	2	0,33	–	–	–	–	2	0,15
	<i>Anthus sp.</i>	–	–	12	3,00	–	–	12	0,92
93	<i>Motacilla flava</i>	31	5,17	–	–	1	0,33	32	2,46
94	<i>Motacilla alba</i>	52	8,67	82	20,50	–	–	134	10,31
95	<i>Fringilla coelebs</i>	54	9,00	81	20,25	27	9,00	162	12,46
96	<i>Coccothraustes coccothraustes</i>	–	–	3	0,75	3	1,00	6	0,46
97	<i>Pyrrhula pyrrhula</i>	–	–	–	–	5	1,67	5	0,38
98	<i>Chloris chloris</i>	7	1,17	1	0,25	31	10,33	39	3,00
99	<i>Linaria cannabina</i>	9	1,50	155	38,75	333	111,00	497	38,23
100	<i>Carduelis carduelis</i>	35	5,83	148	37,00	154	51,33	337	25,92
101	<i>Emberiza citrinella</i>	28	4,67	13	3,25	113	37,67	154	11,85
102	<i>Emberiza schoeniclus</i>	–	–	–	–	1	0,33	1	0,08
	Усього	4676	779,33	5252	1313,00	6296	2098,67	16224	1248,00

Куроподібні. *Perdix perdix* – усі спостереження на луках і полях у заплаві р. Горинь на південь і південний захід від м. Нетішин: 16 ос. – 28 липня, 20 ос. – 25 вересня, 5 ос. і 15 ос. – 7 листопада. *Coturnix coturnix* – 1 ос. на с.-г. полі в околицях с. Борщівка Друга та 2 ос. на лісовій вирубці у 2,2 км на північ від с. Білотин.

Cygnus olor спостерігали переважно на середніх і великих за площею водоймах у всіх основних ландшафтах регіону, зокрема, обліковано щонайменше 12 гніздових пар із 36 пташенятами. Найбільшу кількість птахів спостерігали 27 вересня на Мислятинському вдсх біля с. Діброва – 42 ос.

Качки. Найчисленнішим водоплавним видом був *Anas platyrhynchos*, понад 97 % якого трималося на Нетішинському вдсх, де 7 листопада концентрувалося 3339 ос., а інші – на різноманітних водоймах у всіх основних ландшафтах. Тут саме в цей день обліковано 5 ос. *Aythya ferina*, 10 ос. *Aythya fuligula* і 6 ос. *Vesperula clangula*.

Пірникози. *Tachibabtus ruficollis*, *Podiceps nigricollis* і *Podiceps cristatus* траплялися здебільшого на Нетішинському та Мислятинському вдсх, а також на ставках.

Голубоподібні. *Columba palumbus* траплялися майже повсюдно в основних ландшафтах (на 51 ОТ): 165 ос. у липні, 57 ос. у вересні та жодної в листопаді. *Columba oenas* – 15 ос. 24 вересня в заплаві р. Горинь в околицях с. Розваж. *Columba livia* та *Streptopelia decaocto* – звичайні в населених пунктах, а найчисленніші в

м. Нетішин. *Streptopelia turtur* – лише в липні: по 1 ос. біля сіл Межиріч і Путринці, а 4 ос. в околицях с. Радошів.

Saripmuglus euroraeus – 1 ос. 29 липня неподалік ХАЕС (повідомлення О. В. Годлевської).

Arus arus – 24–28 липня 82 ос. в Нетішині та його околицях.

Ciculus canorus – усього 1 ос. 29 липня в агроландшафті.

Журавлеподібні. *Grus grus* – 2 ос. бачили 24 вересня на луках у заплаві р. Горинь в 0,7 км на схід від с. Розваж. *Rallus aquaticus* – 1 ос. виявили за вокалізацією 7 листопада в очереті на р. Горинь на південній околиці с. Вільбівне. Птах активно реагував на акустичну стимуляцію та навіть перелетів через річку, ближче до гучномовця. *Gallinula chloropus* – по 1 ос. 25 та 28 липня і 27 вересня на Нетішинському вдсх, на ставку р. Світенька біля м. Острог, на Мислятинському вдсх і ставку р. Горинь біля с. Михнів. *Fulica atra* – 591 ос. у липні, 912 ос. у вересні та 674 ос. у листопаді, з яких переважна більшість на Нетішинському вдсх, – 557 ос., 750 ос. і 660 ос., відповідно.

Лелеки. Гнізда *Ciconia ciconia* траплялися майже в усіх селах, зокрема, у липні обліковано щонайменше 34 гніздові пари. З огляду на те, що частина пташенят цього виду на той час уже почала літати, у гніздах, тим не менше, залишалось ще по 1–4 лелеченяті – усього 54 пташеня у 29 гніздах. *Ciconia nigra*: 2 ос. – 26 липня

на місці, де скидний канал ХАЕС впадає в Нетішинське вдсх; по 1 ос. – 28 липня уздовж лісу на південний схід від с. Буца і на ставку біля с. Верхів.

Чаплі – в усіх основних ландшафтах, але теж здебільшого на Нетішинському вдсх: *Ardea alba* – понад 87 % саме на ньому та на р. Горинь; *Ardea cinerea* – більш рівномірно по різних водоймах. *Ixobrychus minutus* – по 1 ос. 25 липня біля південного краю дамби Нетішинського вдсх і 26 липня на ставку в гирлі р. Гнилий Ріг.

Phalacrocorax carbo теж здебільшого тримався на Нетішинському вдсх, а також на річках і ставках в агроландшафтах.

Кулики. *Vanellus vanellus* – 1 ос. спостерігали 28 липня на луках у заплаві р. Горинь біля Нетішинського вдсх і 120 ос. 25 вересня на стерні біля с. Бочаниця. *Tringa nebularia* – 1 ос. 25 липня на Нетішинському вдсх. *Actitis hypoleucos* – у липні 11 ос. на Нетішинському вдсх і 1 ос. у кар'єрі з водою неподалік м. Славути. *Calidris alpina* – 1 ос. 25 липня на Нетішинському вдсх. *Gallinago gallinago* – 3 ос. 7 листопада на березі р. Горинь біля с. Вельбове.

Мартини та кричак. *Larus ridibundus* – переважно на Нетішинському вдсх: у липні – максимум 140 ос./день, у серпні – 55 ос./день, у листопаді – лише 1 ос., а також у покинутих кар'єрах із водою у заплаві р. Горинь біля м. Нетішин та у верхів'ї Мислятинського вдсх біля с. Дібровка. *Larus cachinnans* – переважно на Нетішинському вдсх: у липні – максимум 120 ос./день, у вересні – максимум 51 ос./день, у листопаді – лише 6 ос. Також вид зрідка траплявся на водоймах покинутих кар'єрів у заплаві р. Горинь поблизу м. Нетішин, а найбільшу його кількість спостерігали на ставку біля с. Верхів – 120 ос. 28 липня. *Sterna hirundo* – переважно на Нетішинському вдсх (у липні 63 ос.) і в невеликій кількості (до 7 ос.) – на водоймах покинутих або діючих кар'єрів у заплаві р. Горинь між містами Нетішин і Славути. *Sternula albifrons* – лише в липні й також на Нетішинському вдсх (2 ос.) та на водоймах покинутих або діючих кар'єрів у заплаві р. Горинь між містами Нетішин і Славути (5 ос. і 2 ос.).

Денні хижаки. *Pernis apivorus* – по 1 ос. 26 липня на східному узбережжі Нетішинського вдсх і на лісовій вирубці в 0,6 км на схід від нього. *Milvus migrans* – 1 ос. теж 26 липня на східному узбережжі Нетішинського вдсх. *Circus aeruginosus* – по 1–2 ос. спостерігали повсюди в основних ландшафтах у липні та вересні. *Accipiter gentilis* – по 1 ос. 6 листопада біля с. Комини, того самого дня – уздовж невеличкого лісу південніше с. Лютарка та 8 листопада – у лісі на північній околиці с. Болотківці. *Accipiter nisus* – по 1 ос. у різних місцях 25–27 липня та 24–27 вересня. *Buteo lagopus* – 1 ос. 8 листопада в агроландшафтах південніше Малого Полісся. *Buteo buteo* – по 1–3 ос. в усіх основних ландшафтах і лише двічі по 6 ос. – 27 вересня в агроландшафтах південніше Малого Полісся. *Circus gallicus* – очевидно одна й та сама особина 26 липня на лісовій вирубці в 0,7 км від східного узбережжя Нетішинського вдсх і 27 вересня – на опорі ЛЕП у 1,5 км на схід від першої знахідки. *Clanga pomarina* – дорослий і молодий птах 25 вересня на стерні в 2 км на захід від с. Нараївка та ще 1 доросла особина полювала над пасовищем в 0,6 км на південний схід від с. Плужне. *Haliaeetus albicilla* – 2 ос. 27 липня на західному узбережжі Нетішинського вдсх, 1 ос. – 28 липня на південно-східному його узбережжі та 1 ос. – 29 липня над лісом у 2,5 км на північ від с. Білотин. *Falco tinnunculus* – 5 ос. 28–29 липня в районі м. Нетішин, з яких 1 ос. – безпосередньо в центрі міста, біля готелю "Горинь", 2 ос. –

на західній його околиці над луками уздовж р. Горинь та ще 1 ос. – в 1 км на південь від нього, також над заплавою.

Upupa epops – по 1–8 ос. майже повсюди.

Alcedo atthis – 24–26 липня 3 ос. у заплаві р. Горинь навколо Нетішина і 1 ос. на Нетішинському вдсх. *Merops apiaster* – по 1–8 ос. майже повсюди, а 9 пар гніздилися (за наявними норами) у кар'єрі біля с. Білотин і 20 пар – на урвищі біля с. Новомалин.

Дятли. *Dryocopus martius* – поодинокі траплялися переважно в Малому Поліссі (13 ос.), а також в агроландшафтах Подільської вис. (2 ос.) та Волинської вис. (2 ос.). *Dendrocopos major* – 2 ос. 27 липня біля озер південніше с. Стригани та 1 ос. 29 липня на північній схід від с. Білотин.

Oriolus oriolus – 1 ос. 26 липня на східному узбережжі Нетішинського вдсх.

Сорокопуди. *Lanius collurio* – у липні майже повсюди. *Lanius excubitor* – в усіх основних ландшафтах: 3 ос. на околиці с. Варварівська (виводок щонайменше з одним уже літаючим пташеням) – 27 липня; 1 ос. на околиці с. Лючин, 1 ос. на околиці с. Новомалин і 2 ос. південніше м. Нетішин – 28 липня; 1 ос. на околиці с. Кургани – 24 вересня; 1 ос. між селами Нараївка та Глибочок – 25 вересня; по 1 ос. біля с. Заріччя та с. Лопушне – 27 вересня; 1 ос. на узбережжі Нетішинського вдсх і 2 ос. південніше м. Нетішин – 7 листопада; по 1 ос. на околицях сел. Новомалин, Іванівка та Йосипівці – 8 листопада.

Воронові. *Corvus corax* – майже повсюдно, *Pica pica* – у сільськогосподарських і заплавних ландшафтах, *Corvus frugilegus* – переважно в заплавних ландшафтах, здебільшого на відтинку с. Розваж – м. Нетішин долини р. Горинь, *Corvus corone (cornix)* – також переважно в заплавних ландшафтах, здебільшого біля населених пунктів, *Garrulus glandarius* – у лісових ландшафтах, а *Corvus monedula* – лише в м. Нетішин.

Синиці. *Panurus biarmicus* – 2 ос. 28 листопада на південному узбережжі Нетішинського вдсх. *Remiz pendulinus* – нежиле гніздо там само. *Poecile palustris*, *Lophophanes cristatus* та *Periparus ater* – поодинокі особини переважно в лісових ландшафтах Малого Полісся, а *Cyanister caeruleus* і *Parus major* – у децю більшій кількості теж здебільшого в лісових ландшафтах і значно менше – у заплавах та агроландшафтах.

Жайворонки – *Lullula arborea*, *Alauda arvensis*, щеврики – *Anthus trivialis*, *Anthus pratensis* та плиски – *Motacilla flava*, *Motacilla alba* – у невеликій кількості траплялися майже повсюди.

Acrocephalus arundinaceus – усього 3 ос. у заплаві р. Горинь і на березі Нетішинського вдсх.

Ластівки. *Riparia riparia* – переважно в заплавах річок, зокрема, за наявними норами, – 70 гніздових пар у кар'єрі на північній захід від м. Славути, 100 пар – на урвищі на західній околиці с. Новомалин, 130 пар – у кар'єрі на південь від с. Вільбівне та 10 пар – у кар'єрі на східній околиці с. Бродів. *Hirundo rustica* – майже повсюди в липні та лише тричі у вересні. *Delichon urbicum* – у липні переважно біля будівель навколо Нетішинського вдсх та в деяких селах, а 25 липня – 10 гнізд із пташенятами під мостом через р. Вілія на східній околиці м. Острог.

Hippolais icterina, *Phylloscopus trochilus*, *Phylloscopus sibilatrix* – усього по одній особині.

Sitta europaea – декілька разів у лісових ландшафтах.

Certhia familiaris – лише 1 ос. у лісових ландшафтах.

Sturnus vulgaris траплявся майже повсюдно, переважно в агроландшафтах і заплавах річок.

Дрозди. *Turdus pilaris* – по 1–12 ос. у липні – листопаді в усіх ландшафтах і лише раз 250 ос. разом у листопаді на с.-г. полях біля с. Шикеренці; *Turdus merula* – по 1–3 ос. у липні – листопаді, здебільшого в лісних ландшафтах; *Turdus philomelos* – лише 2 поодинокі особини; *Turdus viscivorus* – 8 ос. 25 жовтня на околиці с. Вільбівне і по 1 ос. 8 листопада біля с. Кунів та с. Іванівка.

Phoenicurus ochruros – 5 поодиноких особин, з яких 4 ос. – у липні та 1 ос. – у жовтні.

Saxicola rubetra – 4 поодинокі особини в липні, а *Saxicola torquatum* – 3 поодинокі особини у вересні.

Горобці. *Passer domesticus* – 1 ос. у м. Нетішин, 10 ос. у с. Білотин і 20 ос. у с. Дертка, а *Passer montanus* – до 65 ос. майже повсюдно.

В'юркові. *Fringilla coelebs* траплявся майже повсюдно, але більше в лісових ландшафтах, *Carduelis carduelis* і *Linaria cannabina* – переважно в агроландшафтах, *Pyrrhula pyrrhula* та *Coccothraustes coccothraustes* – у лісових ландшафтах, а *Chloris chloris* трапився лише декілька раз.

Вісянки. *Emberiza citrinella* – майже повсюдно, переважно в агроландшафтах, а *Emberiza schoeniclus* – лише 1 ос.

Дискусія і висновки

Найбільш численними були *Anas platyrhynchos* (22,1 %), *Sturnus vulgaris* (16,1 %), *Fulica atra* (13,4 %) *Corvus frugilegus* (5,0 %), що разом становили 56,7 % облікованих особин. Ще 4,3 % становили птахи роду *Aythya*, що трималися в одному скупченні на Нетішинському вдсх і, на жаль, не були визначені до виду, але, найбільш імовірно, це були *A. ferina* та *A. fuligula*. Загалом протягом липня – листопада загальна чисельність птахів на досліджуваній території зростала з 779 ос./день до 2098 ос./день, а кількість облікованих видів, навпаки, зменшувалася з 84 до 44 (рис. 2). Збільшення чисельності відбувалося, перш за все, за рахунок водно-болотних птахів на Нетішинському водосховищі та інших великих водоймах, очевидно, у вересні – здебільшого через об'єднання у зграї та переміщення на відкриті акваторії дорослих особин із пташенятами, а в листопаді – уже за рахунок мігрантів. Водночас у ве-

ресні кількість видів скоротилася через відліт переважно комахоїдних птахів, а в листопаді ще й інших незимуючих або зрідка зимуючих у регіоні видів. Так, з найбільш численних видів у вересні вже не траплялися *Merops apiaster*, *Apus apus*, *Delichon urbicum*, *Lanius collurio* тощо, а в листопаді – *Riparia riparia*, *Hirundo rustica*, *Motacilla alba*, *Alauda arvensis* та ін.

Попри те, що основні ландшафти обстежені майже однаково, найбільше видів і найвищу чисельність птахів обліковано в заплавних річкових ландшафтах – 10632 ос. 85 видів, тоді як у агроландшафтах – 4467 ос. 58 видів, а в лісових ландшафтах – лише 1026 ос. 58 видів (табл. 2). Зокрема, 46,5 % чисельності всіх птахів, здебільшого навколоводних видів, було обліковано на Нетішинському вдсх і його узбережжях та 18,1 % – на р. Горинь зі ставками, затопленими кар'єрами, водосховищами й луками вздовж їхніх берегів, а 27,5 % – в агроландшафтах, з яких 38,6 % становив *Sturnus vulgaris*, 6,9 % – *Linaria cannabina*, 6,7 % – *Carduelis carduelis*, 5,8 % – *Turdus pilaris* і 4,3 % – *Hirundo rustica*.

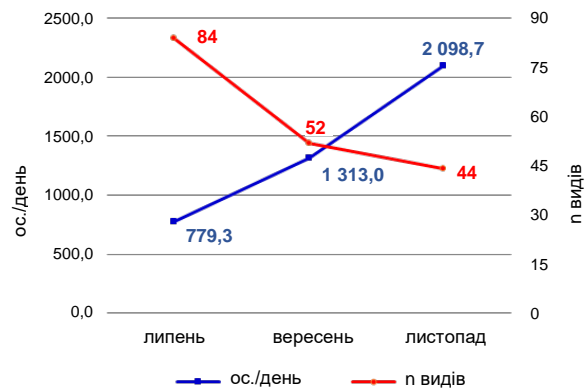

Рис. 2. Динаміка кількості видів та їхньої чисельності на сході Малеого Полісся і прилеглих територіях улітку – восени 2024 р.

Таблиця 2

Розподіл птахів за основними ландшафтами на сході Малеого Полісся та прилеглих територіях влітку – восени 2024 р.

№ з/п	Види	Кількість птахів (ос.) та облікових точок (ОТ) за основними ландшафтами*														
		Лісові		Заплавні				Аграрні			м. Нетішин**		Усього			
		Мале Полісся	Горинь	Вілія	Світенька	Нетішинське вдсх	Усього заплавні	Волинська вис.	Подільська вис.	Усього аграрні	Ос.	ОТ	Ос.	ОТ		
	Galliformes															
1	<i>Coturnix coturnix</i>	2	1							1		1			3	2
2	<i>Perdix perdix</i>			56							4				56	4
	Anseriformes															
3	<i>Cygnus olor</i>	14	5	37		5	36	21	12	51	5			155	31	
4	<i>Bucephala clangula</i>						6	1						6	1	
5	<i>Aythya ferina</i>						10	2						10	2	
6	<i>Aythya fuligula</i>						10	1						10	1	
	<i>Aythya sp.</i> ***						700	1						700	1	
7	<i>Anas platyrhynchos</i>	12	4	49		9	3480	24	10	26	3			3586	31	
	<i>Anas sp.</i>						5	1						5	1	
	Podicipediformes															
8	<i>Tachybaptus ruficollis</i>			16			3	5		13	2			32	7	
9	<i>Podiceps cristatus</i>			30		5	317	20		31	2			383	22	

Продовження табл. 2

№ з/п	Види	Кількість птахів (ос.) та облікових точок (ОТ) за основними ландшафтами*												Усього		
		Лісові		Заплавні					Аграрні			м. Нетішин**				
		Мале Полісся	Горинь	Вілія	Світенька	Нетішинське в'дх	Усього заплавні	Волинська вис.	Подільська вис.	Усього аграрні						
											Ос.					ОТ
10	<i>Podiceps nigricollis</i>			5			6	5							11	5
	Columbiformes															
11	<i>Columba livia</i>											50	1		50	1
12	<i>Columba oenas</i>			15				1							15	1
13	<i>Columba palumbus</i>	31	13	66	10	1	1	16	93	60	21	1	1	263	51	
14	<i>Streptopelia turtur</i>					1		1		5	2			6	3	
15	<i>Streptopelia decaocto</i>			7				2				2	1	9	3	
	Caprimulgiformes															
16	<i>Caprimulgus europaeus</i>						1	1						1	1	
17	<i>Apus apus</i>			30				1	30		1	4	1	64	3	
	Cuculiformes															
18	<i>Cuculus canorus</i>								1		1			1	1	
	Gruiformes															
19	<i>Rallus aquaticus</i>			1				1						1	1	
20	<i>Gallinula chloropus</i>					1	1	2		2	2			4	4	
21	<i>Fulica atra</i>	1	1	99		28	1967	20		82	2			2177	23	
22	<i>Grus grus</i>			2				1						2	1	
	Ciconiiformes															
23	<i>Ciconia nigra</i>	1	1				2	1	1		1			4	3	
24	<i>Ciconia ciconia</i>	22	15	7		5		8	49	47	32			130	55	
	Pelecaniformes															
25	<i>Ixobrychus minutus</i>						2	2						2	2	
26	<i>Ardea cinerea</i>	2	2	11	1		39	17	1	3	3			57	22	
27	<i>Ardea alba</i>	2	2	23		2	129	16	2	16	5			174	23	
	Suliformes															
28	<i>Phalacrocorax carbo</i>			1			231	14		1	1			233	15	
	Charadriiformes															
29	<i>Vanellus vanellus</i>			1				1	120		1			121	2	
30	<i>Calidris alpina</i>						1	1						1	1	
31	<i>Gallinago gallinago</i>			3				1						3	1	
32	<i>Actitis hypoleucos</i>	1	1				11	3						12	4	
33	<i>Tringa nebularia</i>						1	1						1	1	
34	<i>Larus ridibundus</i>			7			224	10		6	1			237	11	
35	<i>Larus cachinnans</i>			5			102	11	120		1			227	12	
36	<i>Sternula albifrons</i>			7			3	5						10	5	
37	<i>Sterna hirundo</i>	2	1	12			64	7						78	8	
	Accipitriformes															
38	<i>Pernis apivorus</i>	1	1				1	1						2	2	
39	<i>Circaetus gallicus</i>	2	2											2	2	
40	<i>Clanga pomarina</i>	1	1						2		1			3	2	
41	<i>Circus aeruginosus</i>	6	4	8	2	2	3	10	1	6	6			28	20	
42	<i>Accipiter nisus</i>	4	4	3				3						7	7	
43	<i>Accipiter gentilis</i>	2	2							1	1			3	3	
44	<i>Haliaeetus albicilla</i>	2	2				2	1						4	3	
45	<i>Milvus migrans</i>						1	1						1	1	
46	<i>Buteo lagopus</i>									1	1			1	1	
47	<i>Buteo buteo</i>	6	6	6		1	2	5	6	22	14			43	25	
	Bucerotiformes															
48	<i>Upupa epops</i>	2	1	5			1	4		3	2			11	7	
	Coraciiformes															
49	<i>Merops apiaster</i>	48	4	15		2		4		6	2			71	10	
50	<i>Alcedo atthis</i>	1	1	2			1	3						4	4	
	Piciformes															
51	<i>Dryocopus martius</i>	3	2											3	2	
52	<i>Dendrocopos major</i>	11	9	2				2	3	2	4			18	15	
	<i>Dendrocopos sp.</i>	1	1											1	1	
	Falconiformes															
53	<i>Falco tinnunculus</i>			3				3	1		1	1	1	5	5	
	Passeriformes															
54	<i>Oriolus oriolus</i>						1	1						1	1	
55	<i>Lanius collurio</i>	31	13	19			2	10	11	9	8			72	31	
56	<i>Lanius excubitor</i>	5	3	5		1	1	6	1	4	5			17	14	

Закінчення табл. 2

№ з/п	Види	Кількість птахів (ос.) та облікових точок (ОТ) за основними ландшафтами*													
		Лісові		Заплавні					Аграрні			м. Нетішин**		Усього	
		Мале Полісся	Горинь	Вілія	Світенька	Нетішинське в'дх	Усього заплавні	Волинська вис.	Подільська вис.	Усього аграрні	Ос.	ОТ	Ос.	ОТ	
															Ос.
57	<i>Garrulus glandarius</i>	9	4	1			2	2	2	1	2			15	8
58	<i>Pica pica</i>			31						15	4			46	17
59	<i>Corvus monedula</i>											15	1	15	1
60	<i>Corvus frugilegus</i>			698				5	20	76	3	20	1	814	9
61	<i>Corvus corax</i>	37	16	10			9	9	145	25	17			226	42
62	<i>Corvus corone (cornix)</i>			51			7	8	2	9	7	2	1	71	16
63	<i>Periparus ater</i>	2	1											2	1
64	<i>Lophophanes cristatus</i>	3	3											3	3
65	<i>Poecile palustris</i>	6	3											6	3
66	<i>Cyanistes caeruleus</i>	9	4	8			4	4						21	8
67	<i>Parus major</i>	26	8	9	1		11	7	12	5	4			64	19
68	<i>Remiz pendulinus</i>						1	1						1	1
69	<i>Lullula arborea</i>			8				1						8	1
70	<i>Alauda arvensis</i>			2				1	9	55	6			66	7
71	<i>Panurus biarmicus</i>						2	1						2	1
72	<i>Hippolais icterina</i>	1	1											1	1
73	<i>Acrocephalus arundinaceus</i>			2			1	3						3	3
74	<i>Delichon urbicum</i>	21	2		20		28	4		1	1			70	7
75	<i>Hirundo rustica</i>	81	9	34		15	68	8	40	153	10			391	27
76	<i>Riparia riparia</i>	270	2	289				5		7	4			566	11
77	<i>Phylloscopus sibilatrix</i>	1	1											1	1
78	<i>Phylloscopus trochilus</i>	1	1											1	1
	<i>Phylloscopus sp.</i>			1			1	2						2	2
79	<i>Certhia familiaris</i>	1	1											1	1
80	<i>Sitta europaea</i>	4	3											4	3
81	<i>Sturnus vulgaris</i>	20	1	863		10		10	1664	59	11			2616	22
82	<i>Turdus viscivorus</i>			8				1		2	2			10	3
83	<i>Turdus philomelos</i>			1				1		1	1			2	2
84	<i>Turdus merula</i>	10	7	4			3	6	3		2			20	15
85	<i>Turdus pilaris</i>	1	1	18			4	6		258	4	2	1	283	12
86	<i>Phoenicurus ochruros</i>	1	1	3				3	1		1			5	5
87	<i>Saxicola rubetra</i>			1				1	2		1			3	2
88	<i>Saxicola torquatus</i>	2	2	1	1			2						4	4
89	<i>Passer domesticus</i>	10	1	1				1		20	1			31	3
90	<i>Passer montanus</i>	103	7	69	25		10	7	93	30	11			330	25
91	<i>Anthus trivialis</i>	2	2											2	2
92	<i>Anthus pratensis</i>	1	1	1				1						2	2
	<i>Anthus sp.</i>								12		2			12	2
93	<i>Motacilla flava</i>			31				2		1	1			32	3
94	<i>Motacilla alba</i>	15	5	16		1	18	10	41	43	11			134	26
95	<i>Fringilla coelebs</i>	103	9	15	2		1	4	3	38	6			162	19
96	<i>Coccothraustes coccothraustes</i>	5	2						1		1			6	3
97	<i>Pyrhula pyrrhula</i>	3	1									2	1	5	2
98	<i>Chloris chloris</i>	1	1	3	3			3		32	3			39	7
99	<i>Linaria cannabina</i>	31	3	155		3		4	5	303	3			497	10
100	<i>Carduelis carduelis</i>			28	5	2	1	8	149	152	11			337	19
101	<i>Emberiza citrinella</i>	30	6	9				4	90	25	7			154	17
102	<i>Emberiza schoeniclus</i>			1				1						1	1
п особин зі sp.		1026		2930	70	94	7538		2759	1708		99		16224	
п особин без sp.		1025		2929	70	94	6832		2747	1708		99		15504	
п видів		58		64	10	18	50		37	45		10		102	
п ос. зі sp. за ландшафтами		1026				10632				4467		99		16224	
п видів за ландшафтами		58				85				58		10		102	
п ОТ за ландшафтами		64				63				61		2		190	

* Основні ландшафти: лісові ландшафти Малого Полісся – переважно штучні деревні насадження із залишками природних лісів і вкрапленнями боліт, річок, озер та невеликих населених пунктів, сільськогосподарських полів, ставків, кар'єрів тощо; заплавні ландшафти – долини річок із луками, ставками, затопленими кар'єрами, водосховищами та невеликими лісками, с.-г. полями й населеними пунктами по їхніх берегах; агроландшафти – сільськогосподарські поля та лісосмуги з невеликими лісками, річками, ставками, населеними пунктами тощо.

** Спостереження у м. Нетішин проводилися поза обліками.

*** sp. – птахи не визначені до виду.

Як зазначалося вище, через незначну вокалізацію птахів у позагніздовий період багато з них могли бути недооблікованими в усіх основних ландшафтах, особливо в деревно-чагарникових оселищах. Однак низька їхня чисельність саме в лісових ландшафтах, очевидно, спричинена ще й тим, що після завершення гніздування та під час осінньої міграції більшість лісових видів починають жити переважно у прилеглих агроландшафтах і заплавах річок. Зокрема, на це також указує повна відсутність птахів на 11 ОТ саме в Малому Поліссі (на 9 ОТ у липні та на 2 ОТ у листопаді), у той час як на Подільській височині жодної особини не зафіксовано на 2 ОТ у листопаді, на Волинській височині – на 1 ОТ у вересні й у долині Горині – на 1 ОТ у листопаді. Те саме стосується і навколоводних видів, які в цей період річного циклу здебільшого переміщуються на відкриті акваторії великих водойм, передусім на Нетішинське вдсх.

Внесок авторів: Юрій Андрущенко – участь у польових дослідженнях, аналіз даних, написання тексту; Василь Костишин – участь у польових дослідженнях, аналіз даних, написання тексту.

Список використаних джерел

Головко, О. В., Жерліцина, Т. М., Кальчук, Г. В., Павлова, Н. В., & Столяр, Н. В. (2019). Реєстрації видів тварин, занесених до Червоної книги України (2009), на території та в околицях Національного природного парку "Дермансько-Острозький". *Матеріали до 4-го видання Червоної книги України. Тваринний світ. Conservation Biology in Ukraine*, 7(3), 87–92.

Гриб, В. О. (2022). Спостереження рідкісних і маловивчених видів птахів у Житомирській і Хмельницькій областях у 2018–2022 рр. *Беркут*, 31(1–2), 1–13.

Ільчук, В. П. (2014). Зимові орнітофауна водосховища Хмельницької АЕС у 2007–2010 рр. *Авіфауна України*, 5, 25–31.

Ільчук, В. П., Жерліцина, Т. М., Гедзюк, В. О., Гринюк, П. М., & Бондарець, В. І. (2021). Зимуючі та пролітні водно-болотні птахи Нетішинського водосховища. *Беркут*, 30(1), 1–13.

Кузьменко, Т. М., Струс, Ю. М., Бронсков, О. І., Банік, М. В., Шидловський, І. В., Весельський, М. Ф., Редінов, К. О., Грищенко, В. М., Гаврилюк, М. Н., Гайдаш, О. М., Журавчак, Р. О., Кузьменко, Ю. В., Матвеев, М. Д., Полуда, А. М., Пекло, О. М., Скірпан, М. В., Химін, М. В., Яковлев, М. В., Козицький, І. В., & Яремченко, О. А. (2021). *Атлас гніздових птахів України*. Українське товариство охорони птахів.

Мале полісся. (б. д.). *Енциклопедія сучасної України*. Інститут енциклопедичних досліджень НАН України. <https://esu.com.ua/article-61114>

Матвеев, М. Д. (2008). Охорона та збереження орнітофауни Малого Полісся. *Навоколишнє середовище і здоров'я людини* (с. 201–209). Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка.

Матвеев, М. Д., & Тарасенко, М. О. (2022). Орнітофауна національного природного парку "Мале Полісся". *Вісник Черкаського університету. Серія "Біологічні науки"*, 2(2022), 66–75.

Новак, В. О., & Новак, Л. М. (1998). Орнітофауна Хмельницької області (фауністична характеристика). Майбуття.

Портенко, Л. А. (1928). Очерк фауны птиц Подольской губернии. *Бюлетень Моск. об-ва испыт. природы. Биология*, 37(1–2), 82–204.

Grachev, A. (2010–2023). Ландшафтна карта України. *Карти України*. <https://geomap.land.kiev.ua/landscape.html>

HBW and BirdLife International. (2024). *Handbook of the Birds of the World and BirdLife International digital checklist of the birds of the world* (Version 9). https://datazone.birdlife.org/userfiles/file/Species/Taxonomy/HBW-BirdLife_Checklist_v9_Oct24.zip

References

Golovko, O. V., Zherlitsyna, T. M., Kalchuk, G. V., Pavlova, N. V., & Stolyar, N. V. (2019). Registrations of animal species listed in the Red Book of Ukraine (2009) in and around the Dermansko-Ostrozhsy National Nature Park. *Materials for the 4th edition of the Red Book of Ukraine. Animal World. Conservation Biology in Ukraine*, 7(3), 87–92 [in Ukrainian].

Grachev, A. (2010–2023). Landscape map of Ukraine. *Maps of Ukraine* [in Ukrainian]. <https://geomap.land.kiev.ua/landscape.html>

HBW and BirdLife International. (2024). *Handbook of the Birds of the World and BirdLife International digital checklist of the birds of the world* (Version 9). https://datazone.birdlife.org/userfiles/file/Species/Taxonomy/HBW-BirdLife_Checklist_v9_Oct24.zip

Hryb, V. O. (2022). Observations of rare and little-studied bird species in Zhytomyr and Khmelnytskyi regions in 2018–2022. *Berkut*, 31(1–2), 1–13 [in Ukrainian].

Ilchuk, V. P. (2014). Winter avifauna of the Khmelnytskyi NPP reservoir in 2007–2010. *Avifauna of Ukraine*, 5, 25–31 [in Ukrainian].

Ilchuk, V. P., Zherlitsyna, T. M., Hedziuk, V. O., Hrynyuk, P. M., & Bondarets, V. I. (2021). Wintering and migratory wetland birds of the Netishyn Reservoir. *Berkut*, 30(1), 1–13 [in Ukrainian].

Kuzmenko, T. M., Strus, Yu. M., Bronskov, O. I., Banik, M. V., Shydlovsky, I. V., Veselsky, M. F., Redinov, K. O., Hryshchenko, V. M., Gavrylyuk, M. N., Gaydash, O. M., Zhuravchak, R. O., Kuzmenko, Y. V., Matveev, M. D., Poluda, A. M., Peklo, O. M., Skyrpan, M. V., Khymyn, M. V., Yakovlev, M. V., Kozytzky, I. V., & Yaremchenko, O. A. (2021). Atlas of breeding birds of Ukraine. *Ukrainian Bird Conservation Society* [in Ukrainian].

Matveev, M. D. (2008). Protection and conservation of the avifauna of the Maly Polissya. *Environment and Human Health* (pp. 201–209). Ivan Ohienko Kamianets-Podilskyi National University [in Ukrainian].

Matveev, M. D., & Tarasenko, M. O. (2022). Ornithofauna of the National Nature Park "Male Polissya". *Bulletin of Cherkasy University: Series "Biological Sciences"*, 2(2022), 66–75 [in Ukrainian].

Novak, V. O., & Novak, L. M. (1998). *Bird fauna of Khmelnytskyi region (faunal characteristics)*. Maybuttya [in Ukrainian].

Portenko, L. A. (1928). An outline of the bird fauna of the Podolsk province. *Bulletin of the Moscow Society of Nature Testers. Biology*, 37(1–2), 82–204 [in Russian].

Small Polissya. (n. d.). *Encyclopedia of Modern Ukraine*. Institute of Encyclopedic Research of the NAS of Ukraine [in Ukrainian]. <https://esu.com.ua/article-61114>

Отримано редакцію журналу / Received: 11.06.25
Прорецензовано / Revised: 10.07.25
Схвалено до друку / Accepted: 28.08.25

Yuriy ANDRYUSHCHENKO, DSc (Biol.), Assoc. Prof.

ORCID ID: 0000-0002-7731-1734

e-mail: anthropoides73@gmail.com

I. I. Schmalhausen Institute of Zoology of National Academy of Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine

Vasyl KOSTUSHYN, PhD (Biol.), Senior Researcher

ORCID ID: 0000-0002-5975-8508

e-mail: v.kostiushyn@gmail.com

I. I. Schmalhausen Institute of Zoology of National Academy of Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine

BIRDS OF THE EASTERN PART OF SMALL POLISSYA AND ADJACENT TERRITORIES IN SUMMER AND FALL 2024

Background. The article presents data on the number and landscape distribution of birds in eastern Little Polissya and adjacent areas based on surveys conducted in July–November 2024, and provides more detailed information on some species, including rare ones.

Methods. Field surveys were conducted on road routes with regular stops at survey points to inspect open areas and water areas with 10-12-X binoculars and 30-X telescopes, combined with short walking routes (0,5–1 km) to survey tree-shrub and emergent reed beds. Birds recorded while traveling by car were included in the observations at the next survey point.

Results. In total, 16224 individuals of 102 species of birds were recorded in July – November, the most numerous of which were *Anas platyrhynchos* (22,1%), *Sturnus vulgaris* (16,1%), *Fulica atra* (13,4%), *Corvus frugilegus* (5,0%), which together accounted for 56,7% of the recorded individuals. During the study, the number of recorded species decreased from 84 in July to 45 in November, and their total number, on the contrary, increased from 779 birds/day in July to 2098 birds/day in November.

C o n c l u s i o n s . *Most species and the highest number of birds were recorded in floodplain riverine landscapes – 10632 birds of 85 species, while in agro-landscapes – 4467 birds of 58 species, and in forest landscapes – only 1026 birds of 58 species. Obviously, the low number of birds in forest landscapes is caused by the fact that after the completion of nesting and during autumn migration, most forest species begin to feed mainly in adjacent agricultural landscapes and river floodplains. The same applies to wading species, which during this period of the annual cycle mostly move to the open waters of large reservoirs, primarily to the Netishynske wetland.*

K e y w o r d s : *birds, species composition, number, landscape distribution, Small Polissia.*

Автори заявляють про відсутність конфлікту інтересів. Спонсори не брали участі в розробленні дослідження; у зборі, аналізі чи інтерпретації даних; у написанні рукопису; в рішенні про публікацію результатів.

The authors declare no conflicts of interest. The funders had no role in the design of the study; in the collection, analyses or interpretation of data; in the writing of the manuscript; or in the decision to publish the results.